

100 30 1000000

Ministerie van Defensie
Militaire Inlichtingendienst

Postbus 20701
2500 ES 's-Gravenhage

Telefoon 070 - 3 18 81 88
Telefax 070 - 318 79 51

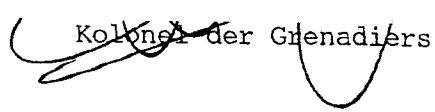
- Aan:
Zie verzendlijst

Uw brief	Uw kenmerk	Ons nummer	Datum
		DIS/92/095/2426	22 juni 1992

Onderwerp
Joegoslavië: recente ontwikkelingen
(nr 44/92)

1. Hierbij doe ik U toekomen een notitie over de recente ontwikkelingen in de voormalige Joegoslavische federatie.
3. Zonder bijlage is deze brief ongeclassificeerd.

Hoofd Militaire Inlichtingendienst
voor deze
Het Hoofd Stafafdeling Inlichtingen

Kolonel der Grenadiers

Bijlagen één	Bezoekadres Kalvermarkt 28 's-Gravenhage	Doorkiesnummer 318 6634
-----------------	--	----------------------------

Verzoeken bij beantwoording datum, nummer en onderwerp te vermelden.

Verzendlijst behorende bij brief MID nr. DIS/92/095/2426, d.d. 22 juni 1992

Aan:

Coördinator Verenigde Inlichtingendiensten Nederland

(Secretaris Generaal Ministerie Algemene Zaken)

Hoofd Binnenlandse Veiligheidsdienst

Ministerie van Buitenlandse Zaken

t.a.v. AMAD

ONTWIKKELINGEN IN DE VOORMALIGE JOEGOSLAVISCHE FEDERATIE

44/92

(Afgesloten 221200 JUN 1992)

Bosnië-Herzegovina

Het afgelopen weekeinde is weer sprake geweest van gevechten in grote delen van Bosnië-Herzegovina. Bij Derventa zouden nog steeds gevechten plaatsvinden omdat Serviërs pogen de aldaar door Kroatische eenheden doorbroken corridor tussen Oost- en West-Bosnië weer onder hun controle te brengen. Ook bij Tuzla in het oosten van de republiek en Bihac in de Bosnische Krajina zou nog worden gevochten.

Ook vonden er, hoewel met wisselende intensiteit, gevechten plaats rond de hoofdstad Sarajevo, met name ook in de omgeving van het vliegveld. Volgens VN-functionarissen droegen alle partijen verantwoordelijkheid voor het voortduren van de strijd. Er is dan ook geen sprake van dat het vorige week overeengekomen staakt-het-vuren wordt nageleefd, laat staan dat er voortgang is geboekt met het onder VN-controle brengen van de zware (Servische) wapens rond het vliegveld.

In verband met de voortdurende gevechten heeft de VN-commandant ter plaatse alle activiteiten die de openstelling van het vliegveld mogelijk moeten maken, opgeschort. Hij stelde dat met ingang van 22 juni alle VN-militairen zouden worden teruggetrokken indien niet uiterlijk zaterdagavond een einde zou zijn gekomen aan de beschietingen. Deze termijn werd later met twaalf uur verlengd. Er zijn echter nog geen aanwijzingen dat daadwerkelijk vandaag een begin zal worden gemaakt met de terugtrekking van VN-militairen uit Sarajevo.

De Servische opstelling blijft de belangrijkste onzekere factor in het overleg over een bestand en de openstelling van het vliegveld van Sarajevo. Enerzijds maken VN-functionarissen herhaaldelijk melding van een coöperatieve houding van de Serviërs. Zo verklaarde men van Servische zijde nog het afgelopen weekeinde in te stemmen met zowel VN-toezicht op de zware wapens als een volledige terugtrekking uit de omgeving van het vliegveld. Anderzijds is er sprake van voortdurende Servische beschietingen en beschuldigen met name de Moslims in de omgeving de Serviërs ervan de afgekondigde bestanden slechts te gebruiken om hun posities te consolideren en zich opnieuw te bevoorraden. De Servische strijdgroepen zouden in deze visie vervolgens de strijd hervatten met als doel de verdeling van de stad langs etnische lijnen te realiseren. Op grond van deze opvatting lijken de Moslims overigens nauwelijks meer bereid een staakt-het-vuren te respecteren.

Hoewel het weinig twijfel lijdt dat de Serviërs inderdaad hun posities tijdens de bestanden verbeteren, is het niet zeker dat zij een staakt-het-vuren slechts uit tactische overwegingen voorstellen. Het is mogelijk dat de Servische politieke leiding toch de juiste voorwaarden wil scheppen voor onderhandelingen met de andere bevolkingsgroepen, maar dat dit streven wordt doorkruist door bepaalde Servische gevechtsgroepen, die zich onttrekken aan het centrale Servische bevel van (de voormalige JNA-)generaal Mladic. De oproep van politiek leider Karadzic afgelopen week aan alle Serviërs om zich onder het bevel van Mladic te stellen wijst in die richting.

Volgens een (Moslim-)lid van het Bosnische presidium heeft de Bosnische regering de oorlogstoestand uitgeroepen. Volgens hem is een van de gevolgen hiervan een mobilisatie in de gehele republiek. Het is echter onwaarschijnlijk dat dit op korte termijn zal leiden tot een versterking van de Bosnische strijdkrachten, omdat in grote delen van de republiek reeds mobilisatiemaatregelen van kracht zijn en het de Bosnische strijdkrachten ontbreekt aan middelen om op grote schaal nieuwe militairen op te leiden en uit te rusten. Mogelijk houdt de verklaring van de oorlogstoestand verband met de uitspraak van een ander presidiumlid afgelopen vrijdag. Deze eiste dat uiterlijk op 22 juni het vliegveld van Sarajevo zou worden opengesteld en sprak van een "laatste waarschuwing voor de oorlog". De uitroeping van de oorlogstoestand kan een escalerende werking hebben, omdat zij haaks staat op het VN-streven naar een staakt-het-vuren om de luchthaven van Sarajevo open te stellen.

Volgens de leider van de Bosnische Kroaten, Boban, beheersen Kroatische eenheden nu bijna alle gebieden met een Kroatische meerderheid in de republiek. Alleen Kupres zou nog in Servische handen zijn. Op grond daarvan kondigde Boban de vorming aan van een Kroatisch kanton met een eigen regering en met als hoofdstad Mostar. Volgens Boban zou dit streven niet in tegenspraak zijn met de staatkundige onafhankelijkheid van Bosnië-Herzegovina. Hij stelde echter dat zijn eigen strijdkrachten (HVO) de enige legaal opererende eenheden in het te vormen kanton waren en dat zij niet onder bevel staan van de Bosnische regering. Overigens ontkende Boban ook dat er reguliere Kroatische eenheden in Bosnië-Herzegovina opereren en dat de HVO militair wordt gesteund door Kroatië.

Met deze uitspraak geeft Boban aan dat de Bosnische Kroaten erin geslaagd zijn de belangrijkste door Kroaten gedomineerde streken in Bosnië-Herzegovina militair onder controle brengen en dat zij nu deze veroveringen langs politieke weg willen consolideren. Boban heeft nauwe banden met de Kroatische president Tudjman. Hij nam de leiding over de Kroatische bevolkingsgroep vorig jaar over na een interne machtsstrijd. Deze ontstond naar aanleiding van pogingen van de Kroatische regering om in overleg met Servië te komen tot een verdeling van Bosnië-Herzegovina langs etnische lijnen. Hoewel hierover nog de afgelopen weken besprekingen zijn gevoerd, hebben de Kroaten inmiddels hun militaire positie ten opzichte van de Serviërs aanzienlijk verbeterd, met name bij Derventa en Mostar.

Boban is vermoedelijk, evenals Tudjman, voorstander van onafhankelijkheid van het Kroatische kanton en uiteindelijke aansluiting van "zijn" gebieden, die geografisch in verbinding staan met Kroatië, bij die republiek. Dat hij daar nu nog niet openlijk voor pleit, en directe Kroatische betrokkenheid bij de strijd aan de kant van de Bosnische Kroaten ontkent, houdt verband met het feit dat dit streven haaks staat op de internationaal erkende onafhankelijkheid van Bosnië-Herzegovina en bovendien ertoe zou kunnen leiden dat Kroatië alsnog in VN-kader als agressor wordt aangemerkt. Zoals bekend bestaat het ernstige vermoeden dat ook reguliere Kroatische eenheden in Bosnië-Herzegovina zijn ingezet. Nog afgelopen week werd tussen de Bosnische en Kroatische regeringen een defensie-akkoord gesloten dat de Kroatische militaire presentie in de buurrepubliek kan legitimeren.

Kroatië

De militaire situatie in Kroatië is eveneens gespannen. De afgelopen dagen vonden weer gevechten en beschietingen plaats in een aantal plaatsen in het Dalmatische kustgebied, zoals Dubrovnik, Split en Sibenik. Recente VN-meldingen bevestigen dat de Kroatische strijdkrachten met name rond het door UNPROFOR te beschermen gebied in de Krajina (UNPA-zuid) militaire initiatieven ontplooiën tegen de daar opererende Servische gevechtsgroepen. De Kroaten ontzien de UNPA

zelf, maar hun inzet lijkt erop gericht de zogenaamde "Pink Zones" (gebieden die moeten worden ontruimd omdat vandaar de UNPA met zware wapens bestookt kunnen worden) van tegenstanders te zuiveren. Dit Kroatische streven is in ieder geval strijdig met de geest van het VN-vredesplan. Hierbij moet onderstreept worden dat de Kroaten herhaaldelijk hebben gedreigd alle Kroatische gebieden desnoods met eigen militaire middelen onder controle te brengen, indien de uitvoering van het VN-vredeplan niet dit gewenste resultaat oplevert.

Volgens het (pro-)Servische persbureau TanJug hebben twee Kroatische gevechtsvliegtuigen aanvallen uitgevoerd op Servische stellingen bij Split. Deze melding kan echter niet bevestigd worden. Kroatië bezit waarschijnlijk één operationeel gevechtsvliegtuig van het type MiG-21/FISHBED, maar het is onduidelijk in hoeverre Kroatië in staat en bereid is dit vliegtuig in te zetten. Afgelopen week maakten Servische bronnen reeds melding van Kroatische luchtaanvallen in de omgeving van Derventa (Bosnië-Herzegovina). Er zijn echter aanwijzingen dat laatstgenoemde aanvallen in werkelijkheid zijn uitgevoerd door vliegtuigen van de (voormalige) JNA, die -in tegenstelling tot wat de "Joegoslavische" defensieleiding beweert- nog steeds zijn gestationeerd op het vliegveld van Banja Luka, en dat deze aanvallen gericht waren tegen Kroatische posities. Het is zeker niet uitgesloten dat bij Split een soortgelijk incident heeft plaatsgevonden. Overigens ontbreekt een bevestiging van deze aanvallen uit Kroatische bron.

Servië/Montenegro

De afgelopen dagen hebben weer demonstraties met enkele duizenden deelnemers plaatsgevonden voor het aftreden van de Servische president Milosevic, die verantwoordelijk wordt gesteld voor de economische en politieke isolatie van Servië en de gevolgen daarvan voor de crisis in Servië. Demonstraties vonden niet alleen in de hoofdstad Belgrado plaats, maar ook in de tweede stad van Servië, Nis, en de hoofdstad van de voormalige autonome provincie Vojvodina, Novi Sad. Opvallend was dat aan de demonstraties opnieuw vooral door de intelligentsia werd deelgenomen. Milosevic heeft echter vorige week reeds laten weten geen belangrijke koerswijzigingen, laat staan zijn eigen aftreden, te willen overwegen.

Conclusie/vooruitzicht

De aanhoudende gevechten rond Sarajevo maken het onwaarschijnlijk dat de luchthaven van die stad op korte termijn zal kunnen worden opengesteld voor humanitaire hulp. Een volledige aftocht van alle VN-militairen aldaar ligt momenteel meer voor de hand.

Er bestaat onzekerheid over de Servische doelen rond de luchthaven van Sarajevo. Het is zeer goed denkbaar dat het door hen voorgestelde bestand slechts tot doel heeft een consolidering van de Servische posities mogelijk te maken. De voortdurende beschietingen aldaar kunnen echter ook verband houden met het feit dat bepaalde Servische gevechtsgroepen zich aan het centrale gezag onttrekken.

De Kroatische leiding in Bosnië-Herzegovina, die nauwe banden onderhoudt met de regering van Kroatië, lijkt aan te geven dat zij militaire controle over de belangrijkste door Kroaten gedomineerde streken in de republiek heeft verworven. Mogelijk zullen zij er nu naar streven zich te onttrekken aan verdere gevechtshandelingen. In dat geval zal het recent gemelde Kroatisch-Bosnische defensie-akkoord een dode letter blijken te zijn. De huidige Kroatische militaire posities in Bosnië-Herzegovina zijn echter waarschijnlijk onaanvaardbaar voor de Serviërs. Met name de Kroatische militaire successen bij Derventa houden in dat er nu geen territoriale verbinding meer bestaat tussen de

"Bosnische (en Kroatische) Krajina" en de Servische gebieden in het Servisch-Bosnische grensgebied. Een voortzetting van het samenwerkingsverband tussen Kroaten en Moslims op pragmatische gronden is derhalve zeker op korte termijn waarschijnlijk.

In Kroatië is sprake van toenemende spanning. Met name in de omgeving van de Krajina ontplooiën de Kroatische strijdkrachten initiatieven die strijdig zijn met de geest van het VN-vredesplan. Hoewel grootschalige offensieven tegen de UNPA's vooralsnog onwaarschijnlijk zijn, moet niet worden uitgesloten dat de huidige operaties mede tot doel hebben deze in een later stadium mogelijk te maken.